

WE KEEP GOING UPWARD... An interview with Tsvetana Maneva

Mrs. Maneva, you and Nikolay Jordanov were the initiators of the post-1996 reorganization of the International Theatre Festival *Varna Summer* from national into international. What motivated that step, what did it mean back then in mid 1990s?

For me it was one of the conditions to get involved with the festival at all: the festival had to make its step towards the world so that we cease comparing ourselves just to ourselves. In its initial years the festival was a centre for Bulgarian theatre directors and a selection of performances from the most recent season. But it was my understanding that its mission was much greater. It was clear that the world was opening up and theatre had to open up, too. I did not expect that that idea would be accepted that soon in those years of transition when the problems were really hard. Nikolay Jordanov and me both possessed that readiness. He had some specific ideas and first-hand impressions of international festivals and performances. On the other hand, it was precisely in that period in mid 1990s when the "young" showed up in Bulgarian theatre who could, by then, use their freedom to choose and market their new quests by making some very interesting productions. They were full of the energy of something long awaited and desired and had the opportunity to do it. They had to be noticed and find their place outside the country. Thus we had to transform the festival into a place attracting international experts and programmers. The festival framework of *Varna Summer* already existed in Varna and the other festivals in it were already international. In that complex period I hoped our culture would be seen as the country's best ambassador across the world, and the theatre, being a live art, is the most direct ambassador.

What has been decisive in festival's development through the years?

Me and Nikolay Jordanov have trust in ourselves and to each other. In the course of time we built up a work team of various qualities. Our coordinator, Asen Terziev, brought in young and new vigour and reflection about theatre. Gradually, the institutions started to believe us. The most important thing was, and still is, to make one get it that what we have achieved so far is done for those engaged in theatre and those who go to see theatre. My happiest day was when at a press-conference a desire was voiced to have as many international performances as Bulgarian. Their number gradually increased and they showed mostly new forms and quests in performing arts. This is precisely how theatrical culture is stimulated – by keeping our ideas abreast of the ideas of others and by provoking the curiosity of spectators. Now I would say that the festival is going very well. We keep going up a very steep path...

What is the festival's significance in the present-day cultural situation for you as its artistic director?

Today, the significance of its presence is increasingly appreciated, its sustainability grows increasingly important. Nowadays, it is a delicate cultural situation because theatre gets more and more commercial. A phenomenon like the International Theatre Festival *Varna Summer* is one of great importance because it stands by the high aesthetic criteria and, last but not least, the self-confidence due to the achievements of the artists...

ПРОДЪЛЖАВАМЕ ДА ВЪРВИМ НАГОРЕ... Интервю с Цветана Манева

Г-жо Манева, заедно с Николай Йорданов сте инициатори на преорганизирането след 1996 г. на театралния фестивал "Варненско лято" от национален в международен. Кое мотивира тогава тази крачка, какво означаваше тя в средата на 90-те?

За мен това беше едно от условията въобще да се занимавам с фестивала – той да направи своята крачка към света, за да не се съизмерваме само помежду си. В началните си години фестивалът представляваше средище на български театрални режисьори и селекция на постановки от най-новия сезон. Но разбирането ми беше, че мисията му е далеч по-голяма. Ясно беше, че светът вече се отваря - трябваше и театърът да се отвори. Не очаквах, че тази идея така бързо ще се приеме точно в онези години на преход, когато проблемите бяха много тежки. С Николай Йорданов имахме тази готовност. Той имаше конкретни идеи, както и директни впечатления от международни фестивали и представления. От друга страна, точно в онзи период в средата на 90-те години в българския театър се появяваха "младите", които вече можеха да ползват свободата си на избор и да пласират новите си търсения, като даваха много интересни резултати. Те бяха изпълнени с енергията на нещо отдавна чакано и желано и имаха възможността да го направят. Трябваше да бъдат забелязани и да намерят своето място извън страната. Затова беше необходимо да превърнем фестивала в място, което да привлича международни специалисти и програматори. Във Варна вече съществуваше фестивалната рамка "Варненско лято" и останалите фестивали в нея вече бяха международни. В онзи сложен период се налягах, че на културата ще се гледа като на най-добрия посланик на страната ни по света, а театърът като живо изкуство е най-прекият...

Какво беше определящо в развитието на фестивала през годините?

С Николай Йорданов вярвахме в себе си и един на друг. С времето се изгради работен екип с много качества. С координатора ни Асен Терзиев дойдоха млада и нова енергия и рефлексия за театър. Постепенно и институциите ни повярваха. Най-важното беше и е да се проумеее, че това, което сме постигнали досега, се прави за тези, които се занимават с театър, и за онези, които гледат театър. Най-щастливият ми ден беше, когато на една пресконференция се изказа желанието международните представления да са колкото българските. Те постепенно се увеличаваха, като показваха най-вече нови форми и търсения в изпълнителските изкуства. Именно така се стимулира театрална култура – като сверяваме собствените си представи с другите и се провокира любопитството на зрителите. Сега бих казала, че фестивалът се развива много добре. Продължаваме да вървим нагоре по един стръмен път...

В какво се състои значението на фестивала в днешната културна ситуация за Вас като негов артистичен директор?

Днес все повече се оценява значимостта на присъствието му, неговата устойчивост става все по-важна. Настоящата културна ситуация е деликатна, тъй като театърът става все по-комерсиален. Явление като Международния театрален фестивал "Варненско лято" е от голямо значение, защото поддържа високите естетически критерии, а не на последно място и самочувствието с постигнатото от творците...